

המציפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גדל השטח
 ברכת מז"מ 60 הלר. בראש הגליון שני כתרם.
 גליון בודד 12 הלר.
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לם רק שם מקומו החדש, כ"א גם שא מקומו ומקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לכית המערכת ולאדמיניסטראציה:
 „HAMICPE“
 Kraków.
 (בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית רמת המצפה:
 באוסטריא-אונגריא:
 לשנה . . . . . 7 כתרם
 לחצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באשכנז:
 לשנה . . . . . 8 כתרם
 ביתר הארצות:
 לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.
 על המצפה כלי ההוספה הספרותית אין לתתם.
 אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 30 Kwietnia 1909

גליון יח

בראקא מ' אייר פ' אחרי קדושים תרס"ט.

כי באמת אין הסוציאליים מבדילים בין עם לעם, ושנית: מפני שהם נלחמים בעד כל העניים, הנדכאים והנשפלים, להקל את תנאי חייהם, להסיר מעל צוארם את עול המסים הכבד מנשא, להחליש את כח העריצים והתקיפים ולהקטין את השפעתם, וממילא הרי הם נלחמים גם בעד היהודים, שהם השפלים בין הנשפלים והמדוכאים בין הנדכאים. כל תקון חברותי וכלכלי ומדיני, שנועד לטובת הפועלים, הריהו ממילא גם תקון בהיי היהודים, שיועיל להרמת מצבם.

ומכל עברים באים מקרים שונים ומטפחים על פני המאמינים ומוכיחים בלשון ברורה, שאין עליה תשובה, כי ההשערות הללו נבנו על יסוד של תהו ובהו. גם אלו שקימו וקבלו עליהם את הפרוגרמה הסוציאליית אינם מלאכי אלקים, והמחלה האנטישמית, שהתפשטה בין כל השרדות, דבקה גם בהם, ולפעמים עוד ביתר עזו מאשר במפלגות הפשויות אחרות — ובפרט באותם המקרים שטובתם הפרטית דורשת זאת מירם. הסוציאליים האמריקנים עוסקים, למרות האסור המפורש מצד הסוציאלי-דמוקרטיה הכללית ולמרות שזה מתנגד ליסודות הפרוגרמה הסוציאליית, בתעמולה עצומה כנגד כניסת יהודים לאמריקה, ומוכן שזה נוגע בראש ובראשונה באחינו האמללים, המוכרחים לעזוב את ארצות מושבותיהם, ועכשו גם שערי אמריקה יסגרו בפניהם. הבוררים הסוציאליים אל הדומה בקיוב גולו בכח הרוב שלהם את מקום כא-בא

העבודה, הצבור והשלטון, ומרוחקים ומנוודים ומשפלים עמדו לפני מטיביהם וצפו לישועתם ולהצלתם, ותקותם לא באה. הליברליות פשטה לאט לאט את הרגל, דגל הזופש, שתיה מורם ומתנוסס כמרום, חודר, ביחס אל היהודים הונהגה גם בכתה זו התיחסות של שנאה והתרחקות, או הכירו היהודים את טעותם, שניאה שעלתה להם כעמל וכפזור הכחות והממון ובאבדן באי-כחם כמוסדות המוחקקים. ורק זעיר שם זעיר שם, באוסטריא, אונגרו ויאשכנו נמצאים עוד עקשנים בודדים, שאבד להם הוש-הרוגשה לנמריו והם נגזרים עוד כמצב מנוחך אחרי הליברלים.

אבל עמנו, הדומה בקלות אמנתו לתינוק חסר-נסיון, לא הוציא מתוך המאורעות הללו את המסקנות דהגיוניות. זה אלפי פעמים הוכיחו לו, כי כשהגו בזרים הוא משענת קנה רצוץ, זה רבות פעמים שלם במחיר טעותו במיטב דמו וכספו, זה מאות פעמים זרחה לו השמש ואהרי רגע שקעה, ובכל זאת מוסיף הוא למעות את טעותו הנושנה והמרה ולשאת את עינוי מדי פעם למפלגות הדרשות.

המפלגה האחרונה, שרכים מאחינו תולים בה את תקותם בימינו אלה, היא המפלגה הסוציאליית, שמלבד מפלגות הפועלים היהודיות ההולכות אהריה בעינים עצומות, מצאה לה תומכים גם בין שדרות בעלי הכתים שלנו ובעלי המלאכה הקטנים. האמונה במפלגה הסוציאליית נשענה על שתי השערות. ראשית

ישראל בייראף
 מאורשים בח' אייר תרס"ט
 קולומייה. וויעליטשא.

הננו מכרכים בחבה ובהדרה כבוד את ידידנו הנכבדים ר' יעקב בייראף ור' אליהו צבי פריעדמאן לארום בניהם. מו"ל „המצפה“.

טעות מרה.

כמשך תקופה ארוכה היתה שוררת ביננו הרעה, כי הצלתנו החברותית והכלכלית תלויה במפלגות הליברליות, הלוחמות בעד שווי-זכויות כל העמים ובעד משטר עממי. בימי פריחת הליברליות, בימי המלים האמיצות והמעודדות על-אדות החפש והשוויון, בימי הנאומים היפים עם הפרזות המצלצלות על האחדות והאחזה בין כל בני האדם כלי הכל — באותם הימים נשאנו את עינונו אל החפשים, בתקוה וכצפיה, שהם ילחמו בעדנו, שהם יריכו את ריבנו ויצילונו מידי עושקינו. ובעד כל התקות הללו אזרו יהודי המערב את כל כחותיהם ובנפשם ובמאדם נלחמו בעד הליברלים. נלחמו בחברה, נלחמו בעתונות ונלחמו בכל אותם הכשרונות, שהם מהננים בהם. ימים רבים היו היהודים היסודות, אשר עליהם נשענה המפלגה החפשית. אבל ימים עברו ותחת מלים ופרזות כאו ימי העבודה. היהודים נדהפו ונדהקו מכל מקצועות

שם שואג על טרפו אחד האריות,
 וירקב הנמר על גב האיילה.

וירקב ויטרוף ויעלע בקצח
 ומאחריו המסלה עקבה מדמים —
 שמה בער, כמיום קו הנצח.
 שם צפון סוד העולמים.

שמה — — אך פתאום נפסק חיוני,
 מקול רצי הקורא לקראתי:
 ליער הטוב הזה, ההתבוננת אדוני?
 מי יתן ויהי אחותי!

ומה הנה? במבוכה שאלתי,
 והוא עונה שמת ובאר פנים:
 כי אז את ארצו לאקפים הפלתי
 ועשיתי מהם רפסודות ואדנים!

וארא את היער הגדול, הנרא,
 אחד מפלאי-עולמים.

השמש העמדה בשלמה אורה,
 אור עולם, אור שבעת הנמים...

ארצו, ארצו-אל, ענקים בשמים —
 מהיפה, מה-גדול, מה-רחם!
 אם יגע בו הרוח יתן קול תיים.

קול שאון, קול סאון, קול הומה כים.
 היער הנה מעשה יצור, מעשה אמן,
 פלו אומר פבור, פלו עוז וחיל,
 בבקר ילכש מלכות, מעשה ארמן
 ונר בקבים על ראשו בליל.

בה גדל, ישנה, מן העולם עד העולם,
 ויספר מעשה יה, גבורת התולדה,
 במרום ענפיו הצפירים יתנו קולם,
 ובעמק-נתיבותיו, מה רבה החרדה!

שמה השלטון לפריצי-חיות,
 שם רעם-טורף ואנקת יללה.

פיריטון.

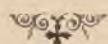
אני והוא.

מאת

נתן נטע סאמועלי.

בעגלת הפרזל ישבנו גם שנינו,
 מסורים איש איש אל מחשבותיו,
 הוא מביט לפניו וקמו ישבחנו,
 ובישן מחלומי דובכות שפתותיו.
 ואנכי יושב וחושב, מתאנה, דעת,
 מדוע בה עמקו מחשבותיו?
 מה זאת ומי זאת אל לבו נינעת?
 ומה יתנה פתרון חלומותיו?

אך פתאום לפתע הקיץ משנתו,
 ועינו מאירות בקרקום...
 ראה נא זה היער, כחו וגבורתו,
 ואת ארצו בני-הענקים!

היהודים, אף שזה הגיע להם עפ"י מספרם כפלך ולמרות כל העזרה שקבלו מצד היהודים. הסוציאלי סנקליה, שיסד קולוניא, שהיתה צריכה להתנהג עפ"י הקים הכרותיים ישרים, גרש את היהודים שכאו להתישב בתוכה. הנבחרים הסוציאליים בפלינגר רואים בכל הלחץ, שלוחצים את אחינו בארצם ואת עשק זכויותיהם והם מהשים. אין צורך להזכיר את יחס הסוציאליים אל הזכויות הלאומיות של היהודים. הלשכה הסוציאליה האנטרנציונלית אינה רוצה עד היום הזה להכיר בזכויותיהן של הכתות הסוציאליות היהודיות, כאמרה שאין עם יהודי. ראשם הרוהני של הסוציאליים קויטסקי דורש מאת היהודים התכוללות גמורה, זה הדורש אוטונומיה לאומית בשביל כל עם ולשון, מוציא את היהודים מן הכלל ודורש מהם טמיעה בין האומות.

נמוכה, הולכים ויורדים במהירות נמרצה, וגם אותן הפרנסות העלובות, שנשארו בדינו, הולכות ונגולות כלי חמלה, והעם היהודי נשאר כמצב נורא על עברי פי פחת.

היועילו המקרים הללו לפקוח את עיני אחינו ולהוכיח להם, כי רק בהם עזרתם, ורק באי כחם המיוחדים יכולים להנין עליהם? התהיה להם הטעות המרה, שטעו בפעם האלף בכמחזונם במפלגות שונות, לסורת הרך לימים הבאים, שידעו את הדרך אשר עליהם ללכת? או אולי יוסיפו להכשל ולנפול ולטעות ולהוסיף שגיאה על שגיאה? מי יודע, אצלנו הכל אפשר!

צ. שרפשטן.

ענינים מדיניים.

חזוק אוסטריא ומשבר באונגרי. כיום נ' שבוע זה נפתחה מועצת הממלכה האוסטרית, שנשתנה בה סדר העבודה מפני המשבר שפרץ בממשלה אונגרית. בראש עניני העבודה עמדו הפשר עם טורקיא וספוח בוסניא. אך לפי שאין גם הפרלמנט האונגרי יכול למפל באלה, הנוגעים לשני חצאי הממלכה יחד, על בן נדחו גם פה מסדר היום. הפרלמנט יעסוק עתה בענינים פנימיים: בתקון הכנסות המדינות ע"י הוספת למס ה"ש, השכר ולמחירי הנסיעה במס"ב, ובחוק המלת חובה על כל ארכ, שאין הכנסתו עולה לאלפים וארבע מאות בתר, בין עומד ברשות עצמו ובין עובד אצל אחרים, להבטיח את עצמו באחריות, בלומר לחסוך מהכנסתו לקפה בללית בקביעות, שאם יפסל לעבודה או יחלה או יזקן יהיה לו ממה לחיות שני ההקונים האלה, שרשמש יהיה נכר היטב בחיי הצבור, יהיו אבן מעמסה חדשה על שכם דלוג העם, כי הוקרת המשקים ומס"ב והבטחת אחריות לא יגעו כהם רק בעניים, וזה שפופי להבונה השלטון הנכחי יבאי-כח העם, למרות הבחירות הכלליות. — נצחון אוסטריא כלפי חוץ פעל לטוב על רוח המפלגות ויש תקווה, כי עתה יעבור הפרלמנט בצרכי הכלל ולא יפלו בקטמות על ענינים פעוטים. הששכים נוכחו, כי אבד שברם להגיע לממלכה משבית ברשות עצמה. הם המנו בסתר את הסרבים ביחד עם הרוסים, בתקווה, כי תהרם ממלכת אוסטריא ותחלק לחלקיה והסרבים קוון, כי במלחמה יעברו לגיונות של סלכים מאוסטריא ומאונגרי אל מחנה צבאם. ועתה נכזבו כל התוחלות האלה. אוסטריא יצאה מן הסכסוך בנור

נצחון נמור, חזקה ובטוחה יותר מאשר לפני הסכסוך ואויבי אוסטריא בושו ונכלמו ויבנדי המשכים והקראטים בלואים כבית הסהר. בדכרי ראש המניסטריום בפתחה הפרלמנט נשמע קול עז ובטחון, שלא נשמע כמוהו פה זה כמה. — רק באונגרי פרץ משבר פנימי. כאשר נמסרה הממשלה למפלגות הבאחרות עשו המניסטריום הנכחים חוזה עם הקיסר, כי עליהם להנהיג חוק בחירות כלליות. ובפחדם פן יתנברו בזה הלאומים האחרים אשר באונגרי הבינו בתחלה כמה חקים במקצוע החנוך והשלטון הפנימי, לחזק את התבונה הכריארית של הממלכה. לתכלית זאת בקשו לעשות גם את הצבא מדיארי כלו וגם לחלק את הבנק האוסטרי-איגרי לשנים, לקומס לאונגרי בנק נפרד, שיוציא שטריות כסף נפרדים לאונגרי, ולפי שיראו כצדק, פן יגרע ערך שטריות אונגרי משטרות אוסטריא ומה יגיע הפסד רב מאד לרכוש יושבי איגרי דרשו מאת הקיסר ומאת ממשלה אוסטריא, לעשות אמנה (קארטע) בין הבנק האוסטרי ובין הבנק האונגרי, ששטרותיהם יהיו המיד שוים בערכם. ואת אומרת שאוסטריא תהיה ערכה בעד חיובת אונגרי. הקיסר והממשלה האוסטרית מאנו להסכים לזה. עתה בקשי המניסטריום האונגרים לותר על הבנק המיוחד מפני הנזק הרב. ובאשר רוב מפלגת הפרוד אלץ במניסטריום לכונן בנק מיוחד ולבלי הכט על הנזק הרב, התפטר המניסטריום האונגרי והפרלמנט נסגר לע"ע.

הורדת השולטן מעד כסאו. ביום נ' שבוע זה החליטה אספה צירי העם בקונסנטנינופל להוריד את השולטן עבדאל חמיד מעל כסאו, יען מעל בחקי החשמה ורצה להשיב את השלטון הקרם, שזמון העריצות לאיתנו. מחנה הצבא ממקדון ומאריאנופל, שצרו בשבוע שעבר על עיר הממלכה, נכנסו בשבת אל העיר ולכדו אחרי מלחמה קצרה את כל בני הצבא ובהי הממשלה ואח"כ את מצודת היהודין מכון שבהו של השולטן. שני ימים התקשו שרי הצבא וצירי העם בשאלת המלכות, קשה היה להם להחליט להוריד את השולטן מעל כסאו, כי יראו מפני העם. בסוף נצחו מהנגרי השולטן וכאי-כח העם, בית, הנבחרים והסינאט, החליטו ברוב דעות גדול להעביר את השולטן. השר המצביא שפקט פשא בא אל השולטן, להגיד לו את ההחלטה. השולטן נסה להבטיח, כי לא ידו היתה במעל וכי הוא נאמן לחשמה, אבל הפשא אמר לו, כי אין לו תקנה, כבר נגזרה גזרה והכהן הגדול קים אותה בחותמו. לשולטן נתמנה אחי עבדאל חמיד מחמד רעשאר בשם מחמד החמישי. השולטן עבדאל חמיד נלקח בשבי לסאלוניקי. מספר ההרוגים במלחמות הקטנות בשעת הלכידה עולה למאות. השמחה והצהלה ככל הממלכה רבה מאד, עתה מזכירים

ההצעות השונות, שנכנסו לבתי הסחוקקים ע"י הסוציאליים, הרפו גם את ההשערה השנית, שכל תקון הכרותי כרוח הסוציאל-דמוקרטים הוא גם תקון בשביל היהודים. הדרישה שבתו המרזה יסגרו ככל יום א' לכל שעות היום, מתאימה לדרישות הסוציאליים ומזיקה מאד לחייהם הכלכליים של אחינו, ובשתונה בהיים התהור חתירה עמוקה תחת מצבם של אלפי כחי אבות מישראל, שישארו עניים ואמללים ומחוסרי לחם. הצעת הסוציאליים כפרלמנט האוסטרי, שחקי השכיתה ביום א' יתרחבו גם על הסרסורים ועל העושים את מסהרם בחוצות, תגזול כודאי את פת לחמם של אלפי יהודים ותורידם למעמקי הדלות והקבצנות. הניות משתפות יותר החכרות ממין זה המתיסדות בעזרת הסוציאליים הגן כלי נשק מסוכנים, המכונים, אם כבונה או שלא ככונה, כנגד היהודים, להרסם ממעמדם.

קול קורא מאת בעלי המלאכה היהודים שבעיר סטרי יכול לשמש בתור הוכחה נאמנה, כי היהודים, שהם ברבם סוהרים ובעלי מלאכה קטנים, אינם יכולים להשען על סוציאליים ותקוני האחרונים יכולים גם להזיק להם. בעזרת הנבחר מסטרי מורצשכסקי התאנדו בעיר ההוא עוזרי בעלי מלאכה ופועלים — רותנים עפ"י לאומיותם — לפתוח להם בתי עבודה וכתו ממכר פרי עבודתם. האגודות הללו, הנתמכות גם מקפת המפלגה, מתהורות עם בעלי המלאכה היהודים. אין אנהנו יכולים לקרא למיסדיהן אנטישמיים, אולי כאמת אין כונתן להרע לנו, אלא לטובתן הן, אבל התוצאות אינן מפקפקות. היהודים, העומדים כבר על הרגא חכלכלית הכי

שוטה אחד משטה רבים.

מאת שמואל צבי ווייס.

"השמעת, קרא חיים טודרוס הדין לאיציקל בנו, כחור ככן שבע עשרה שנה, ככקר כשונו מן הקלון, היום הפע עמדי לס. ואם מה' יצא הדבר יאמרו לך מול טוב כשווכך בלילה הביתה, התבין איציקל, נכתוב שם הנאים א"ה וההיה לחתן. והנני מבקשך בני, שלא הסתכל ח"ו בפני הכלה, כי אסור להסתכל אפלו באצבע קטנה של אשה וענש האסור הזה חמור מאד. ובאמת לא הפצתי בלל לקחת אותך שמה, כי כך היו נוהגים אבותינו, נסעו ושאלו את פי הרבי ואח"כ נסעו וכתבו "הנאים" ושבנו לביתם ואמרו: מול טוב לך בני, נהיית לחתן... אבל אמך טוענת, כי עכשו כבר נשתנה הסנהג בעוה"ר והחתן והכלה צריכים להתראות לכל הפחות בשעת התנאים. לכן מהר בני והכן עצמך לדרך, קח את הבכשה של שבת ואת הקפלוש החדש, ואת מגפך נקה והשחרים, כי בעוד שעה נלך למסרה הברזל."

שבע רצון מן הבשורה הטובה, שעוד היום בערב יהיה חתן וכל בני נילו ותקנאו בו, הלך איציקל לנקות את מגפיו, שעוד לא הושחרו מיום שהיכאו מבית הרצען... ור' חיים טודרוס פנה לאשתו לאמר: "האת צאטל רבושה לא הסעי להתנאים של בנך

בכורך? "לא, ענתה היא, שישבה והתחממה אצל ההנור, אינני יכולה, כי קצת חולה אני, כנראה ההקררתי בהיותי בער"ח על הבית-עלמין, קר לו ככל נופי ובשרי נעשה חרודין חרודין. דעתי שתדחה את הנאים לשבוע הבעל". "לא, ענה הוא, זאת לא אעשה; שערי נא בנפשך, פתיה, חז"ל התירו לבהוב הנאים בימי הספירה ו"בין המצרים" משום שמא יקדמו אחר, ואת אומרת שאדחה את הנאים משום שאת אינך יכולה לנסוע ומה אעשה אם בתוך כך יתמלאו אחינו בניי, רחמנים בני רחמני, רחמים על אותה הבתולה האומללה ויכתבו להמחותן, שלא יחתוך את ראש בתו הצעירה בתהו אותה לבחור חלש ורזה כעל חזה...? כהמה נסה, התבני למה ירומון מלי...? אולם למה לי להרבית שיחה עמך, כבר אמרו רז"ל אין חכמה לאשה אלא בפלך. ערכי את השלחן ונאכול פת שחרית."

היא ערבה את השלחן ולא הרגישה את כבודה מחולל כמה שאמר לה כה פעמים "פתיה", "כהמה". כנראה רגילה היא בבנויים האלה... כינתים בא איציקל, שנמר עבודתו וישבו לאכול. כמובן ישב איציקל חתן רנן כבעל חלום ולא הרניש שים מעם באכילתו. ראשו היה שם... בעינו רוחו בבר ראה, לא חלילה את פני הכלה... כי אם את השדרשה והשעון של זהב, שיהן לו דמחותן... כי לגבי איציקל "אין העיקר ההגדה, בי אם הקניידלך"... העיקר היא

השרשרת. והכלה, מהיכי יהיו, אם היא כלה נאה וחסידה או בלה במות שהיא, לו אחת היא. אם יהיה "מצא" או "מוצא", לזאת איננו דואג, לזאת כבר דאגו ארכעים יום קודם יצירתו ואין אחר מעשי הב"ד של מעלה כלום. השרשרת, הוי, לו יקנו לו שרשרת בעין זו של חיימל בן הג' ר' דוד זילברשטיין היה מאושר.

אחרי ברה"מ" קמו ר' חיים טודרוס ובנו ולבשו מלבושי כבוד והלכו למסלת הברזל ונסעו בש"מ וכתבו הנאים למול טוב ואיציקל נהיה לחתן. במסע, המגיע בשעה הראשונה אחר חצות הלילה לעירנו, שבר ר' חיים טודרוס שמח ועלו לביתו. תפלה מנחה התפלל באמצע היום קודם הסעודה ומתוך שמחתו שבח להתפלל ערבית וכשישב כבר בעגלה ונח מעט זבר, כי עדין לא התפלל ערבית. מיד הזדרו וקם והוציא בקבוק מים מכיסו ונטל ידיו ועמד בקרן זוית והתחיל להתפלל. עליבם לדעה, רבותי, כי ר' חיים טודרוס הדין שלנו איננו מהפלל במהירות, הוא מהפלל במתינות ואין מלה נוגעת בחברתה, מונה הוא המלים כמו שמונים פנינים, ולא עוד, אלא שהוא רגיל לומר מלה אחת פעמים ושליש, כי הוא מבין מאד בהפלה ואצ"ל בקראו את, "שמע". ק"ש נמשכת אצלו בחצי שעה ולפעמים יותר. ובכך התחיל ר' חיים טודרוס להתפלל בכונה ובמתינות ועד שלא הספיק לגמור, כרכה אוהב עמו ישראל" עמד המסע

הכל את חטאת עבדאל חמיד, כי כל המלכות היה בעיניו רק כשביל עצמו ובשביל כבודו ועשרו ולא השגיח לשלום העם. מאות אלפי נפש אדם הבריע לשבח כודינו לשם כבוד מלכותו, את העם החזיק בבערות ובלחץ, כדלות ובאימת נצח, למען ייראו מפניו. — השולמן החדש מחמד החמישי הוא בן ששים שנה. הוא איש טוב. גם שני השולטנים הקודמים עבדאל עזיז וטורד (אחי עבדאל חמיד) הורדו מעל כסאם. עבדאל חמיד בקש לתת אלף מיליון מהנה לעם להניחו במלכותו ולא קבלו ממנו. ההריגות באויה הקטנה בין הארמנים לא חדלו, אלפי ארמנים הברעו לשבח ע"י קורדים ומשרקסים, והצבא והפקידים חדלי אונים להושיעם. ספנות מלחמה זרות באו לעזרם.

על המצפה.

עבדים מתפרצים.

ההבדל שבינינו לבין הפוליטיקנים היהודונים שבמדינה הנה הוא בעצם וראשונה במה שאנחנו מכריזים בפומבי, כי יש לנו אינטרסים מדיניים מיוחדים, שבשבילם אנחנו בוחרים בצירים משלנו לכל בתי-הועד, למען ידברו שם בשמנו וישמרו על זכויותינו, וההבדלותנו זו, שאנחנו מדגישים את עניני עמנו המיוחדים בכל הזדמנות, הרי היא כצננים בעיני היהודונים, לפיכך יתרפסו לפני האדונים הפולנים, ירכיבו ראש לכל דורך עליהם ויקבלו כאהבה כל בעיטה כרגל וכל מריטה לחי, למען יראו הגוים, כי שונים הם ממנו במאוייהם ובהליכותיהם. אעפ"כ יש אשר יתפרצו העבדים היהודונים הללו. התקומם יתקוממו פתאם ויעמדו על כבוד של האומה הישראלית, לקרא תגר בנגד לוחציה ולתבוע את עלבונה — בציונים ממש.

מקרה כזה יקרה אמנם לעתים רחוקות ואי אפשר לשער את דבר בואו מראש — בהתפרצות פתאמית של עבדים, אשר יסבלו ימים רבים בחרוש אדוניהם על גבם ולא יהאונני. ובשעה שלא יחכה איש לשוני וסת, יקומו פתאם, לפרוק עול עבדות מעל צוארם.

כמקרה הזה קרה לפני חמש שנים, בעמוד גלום-בינסקי להבחר על מקום רומנוביטש. אז קם הארכוקט הלבוני טוביה אשכנזי, לתבוע עלבון היהודים ולהוכיח, כי כדון הוא, שניתן הסנדט שהוא לציר יהודי. ומקרה כזה קרה גם עכשו, בהפקד מקום שני צידים בבית-המחוקקים (רויעודישצקי ואברהמוביטש). בשני מחוזות-הבחירה הללו יעלה סספר הבוחרים

היהודים פחות משליש ממספר כל הבוחרים (29). אבל ישנם שם בוחרים רוהנים כסספר הבוחרים היהודים (30) ואפשר אפוא, לברות אתם ברית, כי יתמכו הם בקנדיט יהודי במחוז בוברקא (ששם רכש לו הקנדיט הציוני בבחירה האחרונה 1269 דעות), תחה אשר יתמכו היהודים בקנדיט רוהני במחוז גרודק-סאמבור. והנה קם פתאם עתונם של המתבוללים "יענדאסן", לדרוש את דבר הבחירות הללו על פי דרכו, לרמוז על הסכנה הצפויה לשלום המדינה, אם יתאחדו היהודים והרוהנים, להבריע את הבף לצדם. אבל יחד עם זה הן את דבר הבחירות גם מנקרה-מכס יהודי ומפיו התמלטו דברים במלהמים, שריח ציוניות נודף מהם.

רק דרישה טובת עצמם — אומר עורך העתון הנזכר — צריכה להיות דרך הבוחרים היהודים בשני המחוזות הללו. ובפני אלה אשר יקומו באופן כזה, לחשוד בבוחרים היהודים על התבודדות, הוא משיב, כי אין זאת התבודדות, אלא "תשועה עצמית נחוצה", כשם שלא יחשוד איש באכרים בהתבודדות, אם יבחרו באנשים משהם ולא ילכו בעצת האצילים.

ואם ישאל השואל: מה ראה המתבולל הקיצוני של היעדנאסן על ככה, לדבר עתה דברים כאלה, בעוד שהוא הטוען עד עכשו, כי גם נוצרי יוכל להיות ציר נאמן לשולחיו היהודים? — הרי הוא משיב מראש: "עניות היהודים הולכת הלך וגדל באופן מכעיה. היציאה הגדושה למדינות הים היא הוצאת ירידה מבהילה, המהפשת בקרב כל המדינה בלה. הנאי הקיום ליהודים הולכים וקשים מיום ליום ובל תקון במדינה יקפח פרנסתם של עשרות אלפים. עד עתה כלכלו אותנו בהכשחות בזכות, שכבר יצאו מאפנו זיהו לזרא. כבר עברה העת, שהבחירה היתה אצלנו מין עבודה, שעבדנו על מנה למצא חן בעיני הארונים, למען ידעו, כי יש להם חכרת בוחרים, שצריך רק לחות לפניהם קידה אחת לשש שנים..."

צריך להוסיף עוד, כי הדברים הללו כתובים בעתונם של המתבוללים ולא בעתון ציוני — ומתחה חתום שם התוקע הראשי בשופרה של ההתבוללות: ר"ר ברתולד מערוויין. ג. באדר.

הילונר.

אין מול לישראל. הכלל הזה נתאמת לא פעם ולא שתיים בתולדתנו. בכל עת שאיוז קרן אור נגלה לנו -- השמן מסהר ומכבה אותה. בכל עת שאיוזה כוכב חדש נראה על אופק שמינו — באים עבים

שחורים ומעינים אותו. בוין מת הד"ר פרידריך עלבונג, וטה ככך? כלום חסרים לנו ארכוקטים? כלך אל איוה בית משפט שהרצה ותראה ארכוקטינו עם הרמיליהם ביריהם, נושאים ונוהנים עם צדדיהם, נשענים על כתלי בית המשפט, כותבים ומשרטטים בעפרון ראשי פרקי הדינים, מדברים פוגינית, אשכנזית, ושרגון את בעלי הדינים בעד איוז כהרים. יש לנו ארכוקטים, שלשכת הסופרים שלהם הוא רק מפל, ועקר פרנסתם הוא עסקים עם אדונים החשים כראשם, עם סוחרים שמטה רגלם. יש לנו ארכוקטים, שמלכד עסקם הפרטי, הם עוסקים גם כצרכי צבור. יש לנו ארכוקטים פרנסי הקהלה, נבאים דה"ת וכדומה. ואם מעטים הם עדיין, הלא בכל שנה ושנה גומרים בני יהודים את האוניברסיטה למאות. אבל ארכוקטים כעלכונג אין לנו לע"ע. הוא היה האהד, שהרגיש בגדל העלבון, שהסב לנו משפט הילונר. הוא היה האחד, שערכו לנו למפל בענין זה, ואעפ"י שעמלו היה לריק, לא אמר נוש, והבטיחנו שבוערת פקטים חדשים יכריח את הקטיגור הראשי לחדש את המשפט. ומי יודע אם לא היה חפצו עולה בידו אלמלא המנה, שלקחהו בחצי ימיו. כך אין מול לישראל בכלל, אין מול לעניים בפרט. דרייפוס העשיר נודמנו לו מליצים טובים כולא ולבזרי ואחדים, והילונר העני גם מליצו האחד מה. ומי ששני האסירים מענין אוחנו יותר? הרי אומד הילונר. דרייפוס היה פקיד צבא, שהאשימוהו כי מסר כתבי ממשלה צרפת לממשלה אחרת. ומה בכך? מזה לא טובח עוד, שכל היהודים הם בוגדים ומרגלים, אלא שהאנטישמיים השתמשו במקרה הזה לצרכיהם. לתת אותנו לחרפה, לגלגל חוב יחיד על כל העם. יל כן שמחנו כשדרייפוס יצא לחפשי והחרפה המלאכותית נגולה מעלינו. לא כן הדבר בהילונר. הילונר יושב כלוא בסהר מפני שבתור יהודי הרג — לפי המשפט המשכי — עלמה נוצרית לצרך דתי. שמע מינה שכל היהודים הם רוצחים דתיים. ובכן לא הילונר לבדו יושב כלוא, כ"א כלנו כקואים אהו, כלנו כנערינו כוקניני ובספנו, כלנו כחסידינו, כאדוקינו ובנאורינו. ובשוק היהודים השלך הם. אין מי מתענין את האמלל הבלוא. — שיחה היתה לי עם משביל נוצרי אחד ע"ד עלילת הרם. "איך תאמר שאינכם צריכים לרם, הלא מעשה הילונר?" "הילונר! הילונר!" נמנמתי בלשוני בלי דעת מה רהשיב על הארנומנט החד הזה. הרי אסור לשחוד ככ"ד על עוות הדין. נסתם הגולל על קבר עלבונג וחכמינו שבים אל קתדרותיהם, ארכוקטינו אל בתי-דיניהם, מיליונינו אל מכמני זהבם, סוחרינו אל עסקיהם ודכנינו אל

ככאו סמוך לביתו דפק בחלון ולא אמר מאומה, שלא להפסיק בהפלתו. וצאמל דבושה כשמעה קול דופק בחלון הקיצה משנתה וקראה: "האתה זה חיים מודרים?" וחיים מודרים אינו ראשי להפסיק ודפק שנית ולא הוציא דבר מפיו. צאמל דבושה התחלחלה מאד והריסה את המסך והביטה החוצה, לראות מי דופק וחיל ורעדה אחזתה בראותה את ה"שלומיאל" הלכן העומד אצל החלון. "מי הוא זה? קראה כבהלה. ר' חיים מודרים הבין, כי אשתו אינה מבירתו, על כן סים את הק"ש בקור רם, ר' אלקיכם א-ס-ת!" למען תכיריהו בקולו. א-ס-ת! קראה צאמל דבושה בקול נורא עד כי הקיצו כל הילדים כבהלה משנתם ויחד קראו בקול איום א-ס-ת! הוי ואכיו! א-ס-ת! ולקולם התעוררו כל אנשי המבלי קדש" הררים בבית ההוא: הרב, השו"ב והחזן והשמש, הם ונשיהם ובניהם וחשבו, כי ננב התפרץ כדירתו של הדין וכלם מהדו שמה. "מה נעשה פה? שאלו בלם. סת ד-פק בחלוןני", ענתה צאמל דבושה בדתת וחלחלה. בתוך כך מהר ר' ח"ט בתפלתו בראותו, כי אשתו אינה פותחה לו יבשהגיע ל"שמונה עשרה" הפך את פניו סן החלון לצד מזרח והתנועע אנה ואנה. הרב, השו"ב, החזן והשמש ננשו להחלון והביטו החוצה ואימה מות נפלה עליהם בראותם, כי מה ממש עומד ומתנועע ומכה על חזהו כסתודה על חטאיו. כלם תסהו ואמרו אין אחרת כי אם איוז נשמה ערשילאה,

ועצקה ועקה נדוכה ומרה, ואביה שהיה עוד ער מהר החיצה וקרא בחרדה: "מה לך גולדה?" "הוי יאכוי מ-מ-מ-ה ר-ו-דף א-ח-רי!" נמנמה גולדה וסהרה הביתה ונפלה באין אונים. אולם וואלקי, שאיננו פחדן, אמץ את לבו ואמר: "אסורה נא ואראה את הסת הזה" ורדף אחרי הדין, שהיה טרוד בהצלת הקפלוש ולא שם לבו לצעקת הנערה ואולי לא שמע כלל צעקותיה, כאמצע הק"ש. כאשר דאהו העגלון הניע ראשו ואמר: "עולם של שקר, כה אחיה, בכל שולט כבר היצר הרע — — כסה שנאמר אין צדיק כמדויץ אשר לא יחטא... מפוי ר' דין, עשיתם נבנה בחמור בן דינה, שרדף אחרי שכם כה יעקב... לוא הייהם איש אחר, כי עתה ככדתי אתכם כצדור אצבעותי והיה לכם לרנן ולומר... אבל הנכם כמו שקוראים לכם תענית-חלום ודין בעיר, לכן אומינכם סחד לדיון..." ר' חיים מודרים שמע את חרפתו ולא השיב, כי חלילה לו להפסיק כאמצע קדיאת שמע. וולקי נמר את זלזוליו והרף ממנו. אז אמר ר' חיים מודרים נוש לקפלושו, כי אי אפשר היה לבקש בחשך אפלה ושב לביתו. נלכתו כה ומושך הלאה את תפלתו עלה על לבו, כי הוא מתפלל כמעט בגלוי ראש, כי רק הירטילקה על ראשו. על כן הרים את כנפי כבשהו ופרשן על ראשו, עד שכמעט לא נראו פניו. והשלג, שירד בלי הרף, כסה את כנפי כגדו והלכין עד שנראו כשמלה לכנה.

והקונדוקטר הכריז את שם עידנו ולדאכנו היה מוכרח להטריד את מוחו כאמצע התפלה ולרדת מעל העגלה ללכת לביתו. יחיד היה כבואו העירה, כי מי פתי יסיר לעירנו בשעה מאוחרת כזאת, ובכן נשא את דגליו והלך יחידי הביתה ואת תפלתו המשיך הלאה. ליל חשך ואפלה היה אז, אחד סלילי סוף ירח מבת, השמים היו מכוסים בעננים ככדים ושחורים ופתותי שלג עבים ירדו ארצה והלכינו את כל היקום וגם את ר' חיים מודרים הלכינו מראשו ועד רגליו והיה נראה כסת המעוטף כסדין לכן. פתאום התחילה רוח סערה לנשב כחזקה והרימה את הקפלוש מעל ראש הדין וזרקתה ארצה ונגללו סהר כאופן על פני השלג והדין, שהגיע כינתים לקריאת-שמע, קרא שמע ישראל וכו' בקול רעש גדול אדיר וחזק, כדרכו בקדש, שהוא מאריך כ"אחד" בקול משונה וטוור מאד, ובפוף ובירים נטויות לארץ רדף אחרי הקפלוש, למען הציל אותו מידי הרוח השובב והעז-פנים ולהשיבו על ראשו.

כאותה שעה שבה כתו של וואלקי העגלון, הדר קרוב להתחנה, מבית רעותה לביתה ובשמעה קול קריאת "שמע ישראל" וקול צעדי איש, הביטה מאחריה, ומה נבהלה הנערה בראותה שאיוה, מעוטף לבנים" ורדף אחריה וקורא "שמע ישראל..." אין זה כי אם "סת" חשכה כלבה, ורגלים לרדך, כי שם לא רחוק נמצא "בית העלמין" רישן, בכל כחה דעה

פסקי הלכותיהם ואין מי שם על לב לכנס את הכתם הנורא הזה. גאון הפולנים שינקיכיש קרא לאנקיטה של חכמים, שיחיו את דעתם ע"ד הלחץ, שהפרוסים לוחצים את אחיו. כאמת לא הועיל הרבה. אך עכ"פ היתה לו אותה המסיספקציה, שכל העולם הקילטורי גנה והרשיע את מעשי הפרוסים. ואנחנו? חוכה קדושה על כל קהלה. שתערוך מחאה כענין זה, חוכה קדושה על כל בתי מדרש לרבנים ככל אהר ואתר, שכתור פקולטט לחכמה היהדות יוכיחו שהעלילה הו אין לה כל יסוד. חוכה קדושה על כל חכמינו, שכעוד חכריהם בעלי אמונות אחרות יבררו וילכנו את הדבר מפנת החכמה הכללית ויעזרו לנצחון האמת. יעקב הכהן רפאפיר מ.

פיריטון הטו.

מעשה חזקה.

טוה מעשה חזק כמשל היהודי? מעשה הנעשה שלא כזמנו ושלא במקומו, מתיך נמיה להפרזה. לך למד את חזק החכם זמן רב, כי בשיכא אדם זר וישיט לו את ידו ויאמר "שלום עליכם" והוא מושיט ידו גם לערלית המסיקה כשכת את התנור ואומר לה "שלום עליכם". למד אותו שנה שלמה, כי כשיכנס אל בית אדם חשוב יסיר את כובעו מעל ראשו והוא מסיר כובעו גם כשהוא נכנס אל בית הרב. וחזק אינו שומה כלל, לפי ההגדה הוא חרוף וכקי ככל שכע החכמות, רק מושכל ראשון אינו יודע.

מעשה חזק הוא כל ההנהגות של אחינו המשכילים הפושעים המתכוללים. הם שומעים, כי העמים מתרעמים על היהודים, כי הם יהורים, דלים נאים, מתימרים לריק, והם צועקים: אדרבה, אין ענוים במונו ככל העולם; הכי נדרוש שתעשונו למלכים, למניסטרס, לגנרלים ולנציבי המדינות? לא נדרוש רק שהעשו גם את בנינו לאפיצירים, לשרי המחוזות, לפרופסורים ולשרי הפיננץ, הזאת היא יהירות? הלא זאת מניעה לנו ע"פ החקים! (ראה מאמר Die Un-bescheidenheit der Jnden כ"אסמער. וואכענשריפט" גליון 17) ואין השומים מכינים, כי לא במה שידרשו היהודים כצדק נגלה היהירות, אלא במעשים מגונים, שהם עושים שלא במקומם ושלא בזמנם, מעשי חזק נמורים, אלא שאין חוק כספר החקים לענשם על פיו וגם כמנהגי הנמוס אינם יכורים למצוא מניעה להם, אע"פ שהם דברים מובנים כמושכל ראשון לכל כעל שכל ישר ורק היהודים המתכוללים, שאינם חיים ע"פ

שכלם הם וע"פ נמוסיהם הם, אלא מחקים כקפים מעשי אחרים, בלי ישוב הדעה, אינם מרגישים כננאי שבדבר, ואחרים מרגישים היטב ומכונים אותם ומנועים מהם כעכור זה גם מה שמניע להם בדין. דק בשכיל זאת מונעות הממשלות מהם את המשרות המניעות להם ע"פ החוק, להשפיל גאוהם. מעשה חזק נמור הוא למשל אם יהודי עני ככרלין או בוויין, שבא שמה כמקלו ובתרמילו וזכה להעשיר עשר גדול, מהנהג כאצילים וככני מלכים ונדחק למקום שאינו נדרש ואינו נסבל ואינו מרגיש שאין זה מקומו ישמעשהו גורם עלבון וכעס לאחרים ולפי שאין חוק לאסור עליו את הדבר, נולדה ההמרמרות ונטירת שגאה. ואת השגאה הזאת לא ירגיש הוא עצמו, הנבזה הגאה, כי הונו מגין עליו, זאת ירגישו יהודים אחרים, שלא זכו לעשות עשר. מעשה חזק הוא הלוקוסוס המופלג של אחינו ואחיותינו הדלים ככל מקום שהם. החוק אינו אוסרו, אלא השכל הפשוט של התושבים והוא דורש נקמה וגם מוצא אותה בכל דרכי החיים. ואחינו אינם מבינים. היוכל חזק להבין על מה שחוקים עליו? מעשה חזק הוא אם רכ נאור באמריקה ידרוש כדרשותיו מצאן מרעיתו לקדש את השכת הנצרית ולכבד את המחוקק הנצרי. מעשה חזק הוא אם רכ אדוק או מורה דה משה כאשכנז או כנליציא יתופף על לבו ויבטיח כהן צדקו, כי הוא אשכנזי או פולני גמטר בלב ונפש. זוהי חנופה שלא במקומה וע"כ מנוחכה. כל אלה יודעים וכבר דברו עליהם כ"המצפה" פעמים אין מספר. אני באתי לספר לכם בזה מעשי חזק חדשים. ככית המחוקקים העליון באנגליא התאינו רבים על הלורד רותשילד, שהמיל על כל פועליו, פקידיו ומשרתיו הנצרים, לעבור בצבא כהור מהנדסים (כידוע אין באנגליא חיבת צבא כללית). עבדי הלורד היהודי קצפו קצפו גדול על אדונם, היתכן, שהיהודי ימיל עליו בכח הלחם, שהוא מאכילנו כשכר עבודתנו, עול שאין לנו חפץ בו! וכשכיל מה? כשכיר היהודי רוצה להראות פפריומיות יהרה, שהוא רוצה להיות אנגלי יותר מן האנגלים עצמם! זהו מעשה חזק. רותשילד הפקח אינו יכול להבין כשכלו הבהיר מה שמכין אף ילד שאינו לא שומה ולא פקח: כי אין מן היושר ומן הנמוס לאנוס כני אדם לעשות דבר שלא כרצונם. אלא כולמוס היהירות אחזהו ואבד את השכל הפשוט ועשה מעשה חזק וגרם לעצמו דבת רכים ודול ככבודו, אבל לעמו היהודי גרם יותר: משממה, נמירת שגאה ושאיפה לנקמה המתגלמת כחקי הרחקת הגולים. ובן עשה אחד מרותשילדי וויין. המנוח הבארון נהנאל רותשילד הניח יותר מעשרים מיליונים למנהלי

העיר האנטישמים, ליסד ביה מרפא לחולי העצבים. הוא ידע מה יחשבו עליו האדונים ההם ובקש לבפר פניהם כמנחה הזאת. אבל המוסד לא נוסד עוד, אף שעברו כבר שש שנים. שום עדה כאוסטריא אינה רוצה להת רשות ליסד מוסד "יהודי" (אף שנוסד רק כשביל חולים קתולים) כתחומם. האין זה מעשה חזק? השכל הפשוט מבזה כל מעשה הנעשה שלא בישוב הדעה הפשוט, אלא רק, למצוא חן כעיני אדוני" ומתנגד לו, געל-נפש הוא לכל אדם.

ונדיכה אחרת לא לקחה מוסר ועשתה כמעשהו. הוא האשה היהודית מרגרתא רייציס, שהניחה מאת אלף כתר למוסדים קתוליים ואנטישמיים. כעלה היה אכיר הכרוה ועשה מעשי העתעים ונכלים כהיותו אין להעשיר עד שגרם משממה רבה ליהודים בוויין, כי כלם ערבים כעד רשע אחד מאחיהם והוא הוא שעזר כשעתו להתפשטות האנטישמית ולהנכרת לו אינר והלמידיו, שהשהמשו שנים רבות כתרמיתו של רייציס, להוכיח לעמם כמה נזק יגרמו להם היהודים. ועתה כפרה מרת רייציס את פני שונאי ישראל — המכזים ומקללים ביחוד אותה ואת כעלה המת — כמנחה. התזכרו את שיר הילדים היהודים כנליציא על אדות רייצי? הכה אזכירכם. הילדים מזמרים אותו כנגון השאנן והשלו של חציצרות הצבא כשעה 9 בערב, המזכירים ללכת לישון:

...רייצי —
 או מען שלאנט זי שרייט זי —
 או מען שלאנט זי נישט —
 שרייט זי א ודאי נישט.

ואני מוסף, שרא רק שאין רייצי צועקת כשעה שאין מכים אותה, אלא היא מנשקה את השבטומלקה את ידי מכיה וגומרת עליהם את ההלל ואומרת עליהם ג' פעמים אשרי בכל יום, כי לחזק אין הרגשה.

הקראתם את ההללויות הארוכות, שפרסמו עהוני היהודים בוויין על קארול מלך רומניא במלאות לו שבעים שנה כשבוע הזה? חזק מזמר כרחכה "מה יפיה", אשריה ואשרי חלקו. או מען שלאנט זי נישט — שרייט זי א ודאי נישט! המחמט.

מכתבים מזרי המדינה.

קראקא. כיום ד' ש"ז היתה פה ישיבת מועצת הקהלה תחת הנשיא ד"ר מילעם. היוב"ר הודיע, כי הג' מר יעקב כוכר נהן לזכר כנו הנפט 1800 כתר לכיה"ח ויורשי המנוח מר חיים וואלף נתנו להכלית זאת 250 כתר. הנשיא הודיע ע"ד ההזמנה להשתתף באספה צירי הקהלות, שהתיה בשכוע הבא בוויין, להכלית יסוד אגודה הקהלות באוסטריא. הנשיא כקש, שתחליט המועצה, לבלתי השתתף באספה הזאת כלל, כמו שהחליטה הנהגת הקהלה בלבוב ויהר הקהלות הגדולות. כי הסתדרות הקהלות באופן המוצע הביא רק הפסד לקהלות גליציא, כי כעריכת הפרוגרמה לא הושם לב כראוי לגליציא, אף שכה יושבים ראש מנין ורכ כנין של היהדות באוסטריא. הפרנס מר הלל היימאן הוכיח את גדל ערך האגודה ודרש מאת המועצה, לשלוח כא-כחה לאספה, למען ינסה להציע שנויים בתקנות הערוכות כפי צרך גליציא. בהצעה הזאת המכו גם הפרנסים ד"ר סיישלר ומר י' שנוומר. זה האחרון עמל ככר כועד המועצה להמיתו כשביל ההשתתפות, משנה הנשיא ד"ר רפאל לנדא הגין כעד החלמת הועד, שלא להשתתף ואמר, כי מר היימאן כפי הנראה אינו כקי כענין ואינו יודע, כי באי-כח קהלתנו ככר הציעו פעמים אחדות לפני הועד המכין ובאספה הראשונה לשנות את התקנות לפי צרך קהלות גליציא וההצעה נדחתה. מוויין רוצים לגזור עלינו את התנאים, אשר כהם יוכלו למנות כנליציא רכנים ושוחטים וזה לא יתכן. היהודים החרדים לא יסכימו לתנאים הנקבעים כשביל אוסטריא המעייכת בעניני דת. תקנות כאלה הגרמנה תלונית כארץ הזאת. גם היהודים החפשים מוכרחים פה לעמוד לימין החרדים ולמנוע מכסוכים כאלה. אמנם

איציקל נדיה לחתן". ונכנס הכיתה וחמף קערה בידו והשליכה ארצה ונשכרה לרסיסים... "אכל למה זה הכהלתנו חנם? קרא הרב כמתקצף. למה עמדת כנולם ולא דברת מאומה?" "מתפלל הייתי. השיב ר' ח"מ ולא יכולתי להפסיק". "ולמה עמדת את ראשך כאיזו שמלה?" "הרוח חמף את הקפלוש מעל ראשי וכסיתיו כשילי הבכשה". "שומה גדול הנך", קרא הרב בשחוק, "ושומה אחד ששמה רבים"... "ואיה איציקל? קראה צאמל דבושה כמשתוממה, "איציקל", ענה ר' ח"מ, "האינך יורעת את איציקל שלנו, שבמלך גדול הוא, קודם כיאת המסע נכנס לכה"כ, לעשות הכנית להפלת ע-בית, כי הלא ילד כשר הוא איציקל שלנו — ולי לא הגיד, וכשכא המסע ונכנסתי כעגלה ראיתי, כי אין איציקל עמדי, פתחתי את החלון וקראתי איציקל! איציקל! איציקל שמע ורץ כחפזון מכה"כ, אולם המסע מהר, כמו להכעים, ורץ לדרכו ואיציקל נשאר שם ושני כרמיסי המסע בידו ושלמתי שלושה זהובים קנס... אכל אין דבר; איציקל כטח יבא מחר בבקר הכיתה".

כבקר ספר וואלקי העגלון לכל מי שפגש, כי ר' ח"מ הדין דרף אחר כתו כחמור בן דינה, שחשקה נפשו כשכס כה יעקב...

נשמת איזה חומא כאה לכקש תקון מן הכ"ד... הרב אחו בידו אחת את הצצית של המלית קמן ובידו השנית את זקנו וקרא: "הנני נש-בע לך כ-פאותי ובזקני ובצצית, כי אני וכית דיני נלמוד משניות כעד נשמתך ונתקנה... ולך שוכ למנוחתך ואל תכתיל אנשים..." כראות הרב כי לא הועילו דבריו והמת על מקומו עומד, חזק את רוחו ואמין את לבבו ואמר "מדחציף כולו האי שכע מניה מתחפש הוא, שרצה לבהלנו, הכה נפתח את השער ונצא החוצה!". "כן הוא, קרא יוקיל השמש, אני שערתי מראש, כי מתחפש הוא, הנני הולך אליו החוצה ואשפע את ראשו, באו, אינני פחדן, אף מפני המתים איננו ירא, בימי הסליחות הנני נכנס יחידי בלילה לכהכ"נ כלי נר... ובדברו הלך ופתח את השער ואחריו הרב, השו"ב, והחזן ועמדו כלם על המפתן ולא הויו ממקומם מפחד... וד' חיים מודרום, שגמר את תפלתו, פסע פסישת אחרות לאחריו ושב למקומו והתהפך וקרא "עלינו לשבח" ושם את פניו להכנס לביתו.

כראותם כי המת הולך ומתקרב אליהם, מהרו פנימה ומה השער סגרו, ר' ח"מ הסיר את כנפי הבכשה מעל ראשו ונגש אל החלון וקרא "צאמל דבושה! מדוע אינך פותחת לו, הנני נקפא מקור". מיד הכירו כלם אה קולו וכאבן נפלה מעל לבם. כלם מהרו החוצה ור' חיים מודרום מחא בכפיו, דקע כרגליו מקור וקרא "מזל טוב", "מזל טוב!!

אגודת הקהלות נחוצה, אבל לא כתנאיט כאלה. דברו עוד הפרנסים כווימינר ור"ר פ"שלוביץ. שניהם הגינו על החלטת הועד, וההצעה, שלא לשלוח צידים לוויין נתקבלה ברוב גדול.

בישיבה חשאית נועצו על הצעת ראש ועד בית"ח ד"ר ר' לנדא, למנות את הרופא ד"ר אליהו שמארה לרופא קבוע בבית"ח. מנוי רופא שני נשמט לזמן אחר.

במקום הפרנס הנפטר ר' אליהו ראקובר נכנס הממרא מקום הראשון מר מנדל פרנקל. נ.

מחרוב ומרחוק.

שוונת. בוויין נתפש סטודנט לרפואה בעל כשרון גדול וחוקר במטריולוגי, שעזב את למודו ועמק בפוטוגרפיה ובאשר השתלם בה עשה בעזרתה שטרי כסף בני חמשים ובני עשרים כתר וכבר הוציא רבים מהם. הוא נוצרי משכי ושמו ולריסלכ הוסעק. — כשנת שעברה עק הצרפתי לגניה בוויין שתי פעמים באויר במכונת כנפים מרחק 1500 מטר בעשר מטר על פני הארץ — כפורטוגל היה רעד אדמה חזק, במקומות אחדים נהרסו הבתים, כחמשים איש נהרגו תחת המשואות וכמאה נפצעו.

עבדאד המיר. השולטן הזקן עבראל חמיר, הכווי והרחוי והגדבא והנשכה עתה ונתון כמו בכף הקלע כירי חיל צבאו לשכב או לחסד, הוא אחרי הצאר הרוסי האדם העשיר בכל העולם למצער כאחות נחלות. הוא נמל שברו מן הממלכה י"ג מיליוני כתר לשנה, מלבד מה שנוטלים כל אהר מכני משפחתו ובניו ובנותיו ושירי הצרו ומירתיו וסריסיו, בשלשת אלפי נפש הדרים בחצרו. הגדול בכל שריו היה ראש הסריסים וגדול הוא אף מהמזכיר הראשון, אשר כל עניני המלכות נחתכים על פיו. כתובם נמצאים שלשים רופאים. מספר הנשים אשר בהרמון אלף ומאתים ומעליהן ארבע מלכות, השוות במעלה וגדולה גם מהן היא אם השולטן או אומנתו.

סגולות הרדיום. כבית-החולים פלור בניו-יורק הנהיגו הרופאים לרפא מחלת הסרמן ברדיום (מין מתכת יקך המציאות המאיר כשמש וגראם אחד ממנו מחירו מאת אלף כתר). עתונים אנגלים מודיעים על זה, כי שני הרופאים פרופ' ריסנכך וד"ר המלות סבלו על עצמם לרפא חולה זקן, שעצבתה קיבתו ולא היתה כל תרופה, הרופאים נקבו שלשה נכבים במקום הנצחה והניחו בכך נקב משהו רדיום עטוף בנעלאסין. הנכבים נתפרו והנעלאסין נמס והפעולה היתה מתמיהה. כתחלה חלש החולה מאד ובחותיו עזבוהו. אך מיד הוטב לו ואחרי חמשה שבועות נגרעה הספחת ובהו שב לאיתנו ויצא מביה"ח ואחרי שבועות אחרים נעלמה הספחת בלה והזקן בריא. וכן נרפאו כבר חולים רבים שם. עתה ייסרו גם בוויין מליניק לרפא ברדיום, כי מוצא הרדיום הוא באוסטריא, ואולי יעלחו גם רופאי וויין לרפא חולי הסרמן.

*

אגודת הקהלות. כיום ני שבוע הבא תהיה בוויין בהיכל מועצת הסהלה אספת צירי הקהלות מכל אוסטריא. להועץ על תקנות אגודת הקהלות. שערך הועד הממונה על זה מאת האספה הראשונה. את תכן התקנות כבר פרסמנו וכן גם על תכלית האגודה ונחיצותה כבר הרבינו דברים. להתנגד לאגודה הזאת יכול רק מי שאינו בקי בצרכי עמנו בזמן הזה אם מתור בשלנות נחמדה או מתוך פשיעה גמורה בעם היהודי או מתוך חפץ לחנוף לאחת משתי הכתות הקיצוניות. מתנגדי האגודה הם אלה מאחינו התסימים, שלא יצאו מעורם מתוך ד' אמותיהם הם חיים עוד כרמיונכ ברור המדבר, שכל דרשותיהם ושיחותיהם סוככות רק עליו וגם אלה מאחינו שלא רק יצאו מקהל ישראל, אלא כבר נכנסו לתחום שאינו שלהם והם דנים על כל עניני ישראל מנסודת השקפת זרים. כל אחינו הפשוטים החיים בתוך עמם, כל ראשי הקהלות והרבנים, היודעים את צאן מרעיתם ומכירים את המצב במה"ז ישלחו כאי-כחם כשבוע הבא ווינה, להשתתף כיסוד האגודה, אשר כל עתידות היהדות כממלכה הזאת

תלויה בה ולהשפיע עליה, להשניח, שתוסר ע"פ צרך היהודים הנאמנים כמזוה הממלכה, שהם רוב בניו רוב מנין ולא רק ע"פ צרך יהודי המערב.

היהודים בממלכות אנגליא. לפי ספר השנה היהודי בשפת אנגליא מספר היהודים אשר תחת ממשלת אנגליא ככל חמשת חלקי התכל הוא ארבע מאות אלף ואלה מחלקותם לפי הארצות: באיי בריטניא מאתים וארבעים אלף, בקנדה (אמריקה) ששים אלף, באוסטרליא י"ז אלף, כהודו י"ח אלף ומאתים, באפריקה הדרומית ארבעים אלף, ביימאיקה (אי באמריקה התיכונה) אלפים, בניברלטר (ספרד) אלף ושלש מאות, בקפריסין כפ"ה, במצרים עשרים אלף, בעדן (ערב הדרומית) שלשת אלפים ות"כ וכהונקין (חינא) תר"פ. מספר נפשות הקהלות באנגליא עצמה כך הוא: בלנדון יושבים כ"מ אלף יהודים, במנטשפטר כ"ח אלף, בלדו כ"ח אלף, בליכרפול שבעת אלפים בגלסגו שבעת אלפים, בבירמינגהם חמשת אלפים, בדובלין אלפים ות"ש, בהוק אלפים ות"ק, בשיפילד אלפים ורבי וכן בניורספטרל ובעדנבורג, בקרדיף אקף וקב"ה ובסנדרלנד אלף ומאה.

חסד פושעים. בוויין מתה מרגריתה רייצס אלמנת השלחני, אשר כנבליו בעסקי כרוזו גרם שנאה יתגרה נגד כל היהודים ונתן חמר רב להתגברות האנטישמיות. כצואתה הניחה מאת אלף כתר לצדקה של הסלריקלים והאנטישמים הווינים. לבני עמה היהודים הניחה רק את המשטמה, שגרם בעלה כמעשיו. כן עושים רבים מכני גילה.

רצח. כמיסמיעניץ בנליציא תבע הסוחר היהודי פינחס זאמלר מיד האכר דנילא אוהורטשאק ס"ס כתר, שנתן לו מראש בעד חתיכות עור, שהיה לו לקבל ממנו. כאשר לא אבה הנצרי להשיב לו כספו או סחורתו הניא היהודי את משפטו לבייד וכתב אדרכתא על ביתו. על זה שאף הנצרי נהם והחליט הוא ושני בניו פטרא ואיבן דהרוג את היהודי. כמו"ש י"ז בא"איבן אל היהודי וקרא לו לקנות חתיכות עור. היהודי לא נשטר והלך ולא שב, כי דנילא עם בניו הנקווהו, כאשר נתפשו הרוצחים אמר פטרא אל השופט, כי הוא לכדו הרוצח יאכיו עם אחיו נקיים. אך הרופאים, שברכו את גוף ההרוג, הכירו, כי החניקה נעשתה בידי שנים או שלשה אנשים, עוד עלם אחד נוצרי, פטרא מונדזאק הושם ככלא, כי הרוצח אמר עליו, כי הוא השיאהו. פינחס זאמלר היה כן שלשים שנה והניח אשה וארבעה בנים. ש. כולמוך

אבל ככד באונגרין. אבל ככד יתאכלו אחינו באונגרין על מות הגאון הישישי ר' אברהם יצחק האכר"ם סאקששווא בן צ"ר שנה. הוא היה אהר מגדולי הרבנים ברורנו ומכל עבר פנו אליו בשאלות קשות להכריע ודבריו היו כדברי האורים, במדותיו ובטהר רוחו אין דומה לו ברור הזה. הכל בכרוהו כאיש אלקים קדוש, נזה נראה כהליותו, שהיתה כיום אי שבוע זה מסעות מיוחדים הביאו אנשים מרחוק, שחשו לחלק לו הכבוד האחרון, כארבעת אלפי איש מערים אחרות באו. כ"ג רבנים הספידוהו. תנצב"ה. אברהם סנ"ל לעווינגער.

פנים חדשים באשכנז. בסוף ימי הבינים יצאו רוב יהודי אשכנז מתחת סבלות הגרמנים הנאים וכאו המונים המונים לארצות פולן. שארית ישראל באשכנז הלך והתמעט, קצתם בשמד, קצתם בנשואי תערובות וקצתם כמעוט פריה ורביה, בי מתוך פריקת עול דת ומוסר אינם רוצים ואינם יכולים להתרבות והמתים רבים על החיים. כן נמקים יהודי אשכנז בעונם. אבל כשנים האחרונות קולטת אשכנז יהודים חדשים, רובם מגליציא. יהודים צעירים בגליציא, שאין להם תקוה להתפרנס בארצם הדלה, יוצאים לאשכנז. ובעוד שלאמריקה יורדים רק בעלי מלאכה מדלת העם, שאינם יודעים את היהדות, יוצאים לאשכנז ע"פ רוב יהודים בני תורה ממעמד הסוחרים. אין ספק, כי היהודים החדשים האלה מחדשים את היהדות ומחזירים לאשכנז את מקומה הראשון ביהדות. מספר היהודים האלה באשכנז נערכים עתה למאת אלף ולפי שטמשלת פרוסיא עינה רעה ביהודים ואינה נותנת ליהודי אוסטריא לרחעכב שם, משתקעים כל היהודים האלה כערי אשכנז הדרומית וכמעט אין עיר באשכנז הדרומית, שאין שם קולוניא של יהודי גליציא.

היהודים בכוכארא. כשנת 1900 גזרה ממשלת רוסיא על היהודים, שהתישבו בכוכארא (אויא התיכונה) אחרי שנכבשה ביד הרוסים לצאת משם, כי אין להם זכות הישיבה מחוץ לתחום המושב. פעמים אחדות בקשו עליהם בעלי הפכריקות במוסקוא רחמים, באמרם, כי היהודים עוזרים הרבה להרחבת סחרות רוסיא באיזא, גם סקידים גבוהים היודעים את המצב המליצו בעדם והגזירה נשמטה פעמים אחרות. כחרף הזה נשמטה הגזרה עוד הפעם בפירוש בפעם האחרונה עד סוף השנה הזאת. באמצע חרף יהודי כוכארא נלחצים לצאת בגולה, יריחו, עם תחית ארצנו כידי עולי הגולה באה בלי כונה תחית זכרונות קרמוניותינו בארצנו ולדאבוננו לא בידי יהודים. הפרופסור סעלין הוויני נמר עתה הפירותיו בחרכות יריחו ותוצאותיהן חשוכות מאד מכל הצדדים. הוא גלה את שירי חומת יריחו, שהרסוה יהושע בן נון וחילו, החומה הבצורה הנפלאה, שלא רק כימי קדם, כי אם גם עתה הכל מתפלאים על עינה וחזקה. כבר ראו אותה כל התרים, שכברו באביב הזה את יריחו והשתוממו נכבדים מאד לחקירת התרבות הכנענית והישראלית הם שכרי כלי חרס וערדים, שנמצאו בחרכות הכתים. חשוב ביחוד הוא בית גדול, שנמצא בין החרכות והמומחים מכתיחים. כי הוא בית חיאל בית-האל, ישבנה את יריחו כימי אחאב בסוף מצא את שירי ארטון חרף של הורדוס המלך, הידוע מספור יוספוס.

השחיטה בפנילנד. חוק אסור השחיטה בפנילנד קים. לא הועילה שום השתדלות. ובתי הפקודות מרדקים בו ככל חמר הדין.

אוי ליהודי אוי לשכנו! בצרפת גברה החרות ואין על היהודים שם עול גלות. אבל לצרפת ישנן גם ארצות באפריקה, ושם מרגישים היהודים לחץ ימי הבינים מאותם הצרפתים עצמם. כי לא נפש הצרפתים הוטבה, כי אם הגמס ובאפריקה אין הגמס היפה נוהג... כמדנית טונים אין ליהודים זכות אזרחים צרפתים. אמנם גם למחמדים אין הזכות הזאת, אבל למחמדים היתה תקנה, בי מי מהם שעבר כצבא צרפת זכה למשפט אזרח, וליהודים אין חתקנה הזאת. ימים רבים צעקו היהודים חמם על צרפת צרפת זו ואין שומע. אך עתה נמלכה הממשלה, כי אמנם אין לעשות הכדל בין עם לעם, לכן עשחה את כלם שוים. אבל לא את היהודים! שוים למחמדים, כי אם את המחמדים שוים ליהודים, כלומר גולה גם מהם את הזכות שכבר רכישו להם. עתה סוראים המחמדים: אוי ליהודים אוי לשכניהם!

אשה רעה. בעל: איך בשלת את התרגיל, הלא אין בו רק עיר ועצמות? אשה: היתה עלי לבשל לך גם את הנזות?

משרה הספרות והמדעים.

הערבים הקדמונים וישראל.

מאת מתתיהו מייזש.

כאשר התפשטו בעולם השנאה והסריסכלנות שד הנצרות עברו גם להערבים. הערבים כקרוכים לישראל כנזע, בלשון ובהרכב ציורי העם ובקצת מנהגים, כמו מילה (יכמות ע"א) התיחסו להם כאופן טוב, בימים שכל העולם המערבי התנגד ליהדות, אז עמדו הערבים כצד היהודים. עם בני נביות, שהם עקר הישמעאלים (Antt I 12), היו היהודים בשולה (א' חשמונאים ה' ב"ה). כתובם הסתירו דבקי החשמונאים את רכושם ומשפחותיהם (שם ט' ל"ה, Antt XIII 1). אנטיוסטר אבי הורדוס החביא את בניו אצל מלכם חרתת השלישי (ארטס) (XIV 7 c). המלך היה עזר להורקנוס כמלחמתו עם ארסמוכולוס (XIV 1 c), כי גם העם היהודי היה כצד הורקנוס (XV 1 c 2). נגד הורדוס האדומי עזרו הערבים נ"ב להורקנוס היהודי (XV 1 c). היתחסות בני נביות (נכטו) לעמים העתיקים היתה דומה להתיחסות ישראל, ולא לחנם סיעו הפ להחשמונאים. על מטבעותיו של חרתת הרביעי יש הכנוי "רחם עמיה" (אוהב עמו), שהוא הנגוד ל"ספילהקן" (חוכב יוץ), שהיו רוב מלכי סוריה מכנים א"ע. הפוליטיקה

הערבית היתה דומה להיודית- כמו היהודים בן גם הערכים עזרו לילולים צור.

יחס של ידידות הזה בין שני העמים אינו מובחן שלא הפסים שום דבר את השלום ביניהם מעולם. בין הערכים הרועים היו אז: כמו גם היום, שורדים למדי, ונס בישראל הזדמנו לפעמים כאלה והתנגשות ביניהם לא נתנה להמנע, גם לפעמים היחסים החיצונים הכריחו לפעמים להלחם, למרות תועלתם ורגשם. כראשית ימות אנמיוכוס אפיפנס, נלחם עם הערכים הרופנס בן מוכיה חוכר המסים, שכרה מיהודה ויסד מעבר בין יהודה וערב (Antt XII 4). כשהלכו היהודים להסתייד את רכושם אצל בני נביות, התנפלו עליהם שורדי ערב, השכט ערמי, אמנס השורדים האלה אינם צריכים להיות ערכים במובן הצר, כי מלבד כמה שבטים אדומיים, גם המואבים והגלעדים נחשבו (I c XIII 13), אבל הברד גדול אין כזה. בעד כסף נפתו לפעמים הכדואים לעזור לאויבי ישראל (XII 8). והורדוס הגדול נלחם עם הערכים, בעבור שלא שלמו מס לקלאופטרה, הוא בקש למצא חן בעיניה (XXI 4). כגלל נשואי אחות הורדוס פרצה ג'כ פעם מלחמה (XVI 7), פעם אחרת כשהורדוס נסך הרבע גרש את אשתו, שהיתה בת מלך נביות, להטה מלחמה בין ישראל וערב (XIII 5). יחס ישראל למלכי ערב נזכר אף בספרות ישראל, שהכה"ג ספר עם מלך ערב (תום, יומא פ"ג, ע"י יומא מז).

בערב נמצאו יהודים כבר בימות התנאים. יהודיות ערביות נזכרות כבר אז (שבת פה) כמו יהודים מדברי ערבית (משה ב' י"א). מתי באו שמה לא נודע. ערובה היא השערת רוזי, שהם צאצאי בני שמעון, שנדרו לשעיר (דה"א ד' מ"ב), אבל אינה יותר מהשערה. מצב היהודים בתוך הערכים היה טוב, תחת ישמעאל ולא תחת נכרי (שבת י"א). ישמעאל מתונה (איכה רבה פ"א ו'). בא"י שררה השקפה נוחה ע"ד הערכים, כי ידעו שם הצת את לשונם (ב"ר פ"ד, ו"ד פ"ל) ואת מקדשיהם (ע"י י"א). "ההוא מייעא" מוכא בהרנ"ל בתלמוד במובן טוב. הנהר נפרע לא רס לפני ד"ס בין יאיר, אלא אף לפני הישמעאלים, שלוחו אותו (חולין ז). אהלי ישמעאלים מבערין רק מכחוק ולא מכפנים (שמ"ד פ"ג). היחס היה צר והרדי הערכים בני ישמעאל היושבים כמדבר (ב"ר פמ"ה) היו שונאים את הערכים הדרומיים השוכנים בערים (2) ונחשבו בעבור עשרם כרעים ומכשפים, והיהודים שהושפעו מן הישמעאלים "גכ ספרו ע"ד עשרם של בני קמורה (קיסור), כלומר ערב הדרומית, נפלאות (תרגום שני) וספרו שהם דרים בכרך של בד"ץ, מ"א ד"ס קריין של אכנים טובות ומרגליות (מס' סופרים פכ"א) וחשבו אותם כמוהם לרעים (ב"ר פס"א) ואכרהם מסר להם שמות הטומאה (סנהדרין צ"א). בני קמורה נמראו ג"כ בני יוחני (זכחים סב:), כי יוחני היא בתלמוד שם מכשפה, יוחני בת רמיכי סומה כב). ואחד מן המכשפים בימי משה היה שמו יוחנא (מנחות פה). השם "יוחני" המצין בשוף ורוע, עבר גם על נודדי ערב הדרומית, שהתישבו כבוש (חבש, אביסיניה) ומדברים עד היום בלשון קרובה לחמאירית אשר בערב הדרומית. בהגדות "השבטים", נמראים בני כוש ישכמ ינוס" (לור: י' השפטים 84) ויגוס הוא יוחני, מלכת שבא, אשר בערב הדרומית, נמראה בתרגום יונתן (איוב א' ט"ו). גילית מלכת זמרנד" וזמרנד היא אכן טובה, כלומר תפארת. האכנים ומרגליות" באה מן שדית. בערב הדרומית לא היו מעולם שבטים עברים אלא משפחת קמנות.

היהודים השוכנים בערב הצפונית, קבלו מן שכניהם הערכים ההגדות הנמצאות אצלם והשפיעו על ישראל הדר מחוץ לערב, השפעת היהודים הערכים על הנכרים שם היתה רבה ועצומה. הם עמדו על מדרגה תרבותית לא נמוכה. ביתר, עירם הראשית, נמצא בית המדרש. בניו היהודים אצל הערכים הוא. עם הכתב". מתי התחילה להתגבר השפעת היהודים בערב, לא נתן להקבע. היהודים חשבו את הערכים לעובדי ע"ז (מכלא י"ה י"ב). סיללאום ירא מפני הערכים להתגבר, אף שכשקש לשאת את אחות הורדוס (Antt XVI 7). סמרכו (8), המדבר ע"ר התגירות

1) Schürer I 738. —
2) Goldzieher: der Mythos der Hebräer 95
3) Geographia XVI 34.

בני נביות. אינו מדויק וכודאי ערבב אותם עם האדומים שהתגוררו. ערבוב האדומים עם הערכים הוא קדמון. דומה השעידי (ישעיה כ"ה י"א), נמנה ג"כ בין הערכים (בראשית כ"ה י"ד). סוזא אל אדומי (Antt X 7 9) הוא ג"כ אל ערבי (4) מעמד המוסרי של הערכים לא היה נבון, היו פרוצים כמדות (קדושין מט; אדר"ג פכ"ח). להפך מן אנשי המזרח הדרומיים מן הערוה (ב"ר פ"ע) (אנשי המזרח הם הפרסים ברכות ה; קדושין פ"ד). היו ביניהם מכשפים (סנהדרין מז:). הערכים נחשבו, שדומים לשעירים של בית הכסא (קדושין עב), אבל כודאי כגלל הריח הרע של אנשי השיירות, שהיו נושאים עמדם עטרון ונפט (מכלתא י"ד ב"ב)

הכלל הערבי לא בקש להטות את שכמו תחת עול היהדות, אבל שבטים פרטים רבים בקשו מסחה מפני השממה העכומ"ת בתוך היהדות. הודות לשכמי צפון הגיעה השפעת ישראל לפעמים גם עד ימן. כשצר הדרומי אבן-כרוב מלך תבע על יתרב, אז הצליחו יהודים להפכו לדת ישראל. תוצאות ההתגירות לא התסמו זמן רב. כימות המלך דרונאם נהרסה המלכות הערבית-היהודית הזו ע"י הכוישים הנצרים, ומעט הרבקים. שנצלו מפני חרב הלוכדים, התפזרו בחו"ל.

עיון בספרים שבאו אל המערכת

בית יצחק. שאלות ותשובות חלק ח"י"מ מאת הרב הגאון רשכבה"ג מרן ר' יצחק יהודה שמעלקיש וצ"ל אבד"ק לבוב. זהו הכרך הששי מספרי שו"ת של אחרון הפוסקים ואחרון גדולי הגאונים מהדור הקודם. הכרך הזה מכיל מלבד התשובות מעניני חו"מ, גם דרשות הגאון, שדרש ברבים בהלכה ואגדה. בידוע היה גם דרשן מצוין לא פחות מחריף בהלכה ומסיק שמערתא אליכא רהלכתא. במפתחות הספר המסודרים היטב נמצאים חדושי הלכה מאת המו"ל חתן הגאון המחבר מו"ה נהן לעווין אבד"ק רישא ובסוף גם קצת מדרשותיו, מלבד הקדמתו והספרו על מו"ח. כל בתי המדרש והרבנים ולומדי תורה צריכים למהר לקנות את הספר הזה אחרי שגם החלקים הראשונים אינם חסרים בשום בימ"ד ובשום ארון ספרי הלכה.

חקרי צ"ב. סדר התנאים ואמוראים, מעשיהם וקורותיהם, שמויהם ודעותיהם בדעות ואמונות המלכים והמצב המדיני בזמניהם. וביניהם מדברותיהם חדושים והגהות בש"ס בבלי וירושלמי ומדרשים. חלק שלישי, יאיר נתיב חיי התנאה ר' מאיר וחתנו ד' חנינה בן הדריון ואשתו הגדולה ברוריה עם מכט כללי על חיי התנאים ר' נחמי, ר' נהוראי, בר קפרא, ר' אושעיה רבה ואלישע בן אבויה. ציור מחיי ארבעת קיסרי רומא כמה שנוגעים להעיר מקור מחצבתו של ר"מ ותנועת יהודה הנבלוגי וה"יודעים" ביחוס לדה הנצרות. — חלק רביעי, תמונת הנשיא רבן שמעון בן גמליאל דיבנה עם השקפה כוללת על פני חבריו ר' יהודה בן אילעא, ר' יוסי, ר' אלעזר בן שמוע; ותלמידיו ר"מ: ר' שמעון בן אלעזר, סומכוס, ר' דוסתאי וכו'. דעות שיטות הבתוח בזמנו: הבותים, צדוקים ואיסיים. מושגי השמות משנה, הלכה הרמ"מ. מאת יהודה ליב לאנדעסבערג רב בסענהאלאם והגליל. הרס"מ.

לבאורה אריכות דברים על שער הספר, ובאמת לא בטא המחבר עוד כזה את כל הענינים החשובים, המבוארים בספרו הגדול, 352 עמודים גדולים. הספר הוא אוצר בלום של חקירות מדעיות בחכמת רבותינו בעלי התלמוד, במליצותיהם, בשיטותיהם העיוניות ובהשקפת עולמם ובריבותיהם עם חכמי הנכרים והכתות השונות. המחבר מאיר אור גדול בבקאותו הנפלאה בכל חרדי הספרות היהודית הישנה והחדשה ובשכלו הזך, העומד ברשות עצמו ואינו נמשך אחרי אחרים. אלפי ענינים נכבדים באגדות חז"ל ובשיחותיהם יבוארו לנו פה באופן מבעית ומפליא, כמו בשני חלקי הספר הראשונים. אך יש להעיר, כי בשני החלקים האלה גם הלשון יגם אופן החקירה נשתנו

4) Goldzieher: 88

הרבה לטובה. כל יהודי יודע ספר יביא נא הברכה הזאת אל תוך ביתו ולא יתחרט ובפרט שמחירו מצער ב"כ (ראה במודעות, "המצפה").

העמר. קבץ ספרות-מדעי. מוצא כארץ ישראל, ערוך ע"י ש. בן-ציון יפו. ברך שני חוב' ב' תרס"ט. תבן החוב' הזאת: הגיעה השעה (מכתב שני) — אחד העם; הוא חוזר אל מה שהזכיר זה כמה פעמים, כי כל העבודה הציונית מאפע אם לא נכנים רוח חדשה בעם, לשנות בו את ההרגל בחיי הגלות ולמאם בעינו את העבודת עד שיחפוץ בעצמו לשוב להחיה כארץ אבותיו. בכאמרו זה הוא מציג המרודה הרוסית והמרודה המורקית זו לעומת זו ושואל: מדוע לא הצליחה הראשונה ככל נהרי הדם שנשפכו והאחרונה הצליחה כמעט באפס יד? השובה היא, כי המורקים לא למדו את תורת נערי הסוציאליים, כי הכל תלוי בכח החמרי והבינו בתחלה את רוח העם במשך עשרות בשנים ולא נלאו עד שהגיעה השעה, שיכלו להפוך הכל על נקלה, כי רוח העם היה כמות בידם ולקחו את השלטון אל רשותם. והנלחמים הרוסים נכשרו יען העלימו עיניהם מהכח הרוחני של התקופים השורה על כל העם הרוסי. וכן יהיה בעם היהודי: אם לא נבנה יסוד לתחיה ברוח העם, אז לשוא כל עמלנו. — תקופת היצירה בספרותנו הקרובה — ד"ר ש. ברנפלד; המחבר מטפל כזה בתקופה החשובה בכל התקופות של ספרותנו ולשוננו העברית: בזמן ב"ש ומברר את סדר התפתחות הלשון והספרות, כמובן ע"פ חקירות חכמי הנצרים, המבקדים את התנ"ך ברוח אנטישמי בכונה להשפיל גם את ישראל הקדמון, למען ערער על התורה השמית, שקבלוה האריים מידי יהודים. רק במקומות מעטים מהגבר המחבר על מסקנותיהם ומכריע כנגדן כהיותו בקי יותר מהם ברוח קדמונינו. אבל ע"פ רוב הוא מקבל דעותיהם בהלכה פסקה, שאין להרהר אחריה. — מסקנות לחפירות החדשות בא"י — ד"ר בניצנינג; במאמר הזה מבוארות באריבות כל המסקנות, שהגיעו להן החוקרים בעניני תרבות הכנענים וישראל אחרי החפירות, שנעשו בא"י בחרבות לכיש, גור, הענך, מנידו, הר הזותים, יריחו. — הלויים — ש. בניציון; שלשה שירים בפרוזה. הפיוט הוא אדיר ונהדר ובקראנו בהם נרגיש מעין דונמא משיר העתיד על עדמת א"י החדשה. — הגלילה — מ. וילקנסקי (ספור). בנרן — ש. צמח (ספור). השפה העברית בערכה הפדני — י. ל.; המחבר קורא הגר על עולי הגולה בא"י, הממשיכים גם שם את דבורם הזרנוני ואינם מתאמצים להנהיג את הרבור העברי. הוא מוכיח את נחיצות הבאת הקרבן הזה בשביל עתידנו. — בפני המשטר החדש — מ. דיונהוף; הוא מברר מה צריך להיות סדר העבודה של הציונים ושאר מיסדי מושבות ליהודים בפני המשטר החדש כמורקיא, חברה ישוב קרקעי, שלא תצמצם מעשיה בא"י לבד והעקר: עבודה קולטורית, להכין את בני הגולה לתחיה.

Erez Israel von J. H. Kann. Köln u. Leipzig, Jüdischer Verlag 1909.

ספר יפה ונהדר מאד בתארו החיצוני בן 185 עמודי מרובע. אבל גם בתכנו הוא רב הענין. מחברו, כנודע אחד משלשה חברי הוועד הפועל הציוני המצמצם, מרח לנסוע בעצמו לא"י, לראות את הארץ ולרין בעיני איש המעשה, כשלחני גדול, מומחה פנינצי, אם מוכשרת הארץ לישוב יהודי במובן מודרני. הוא בא לירי מסקנה, כי טובה הארץ מאד מאד ואם לא תכיל את כל העם היהודי הלא ישוב מסודר של חלק מן העם בארצו הפעל לטוב גם על בני הגולה. הוא אומר, שלא עלה לא"י לצאת ידי חובת המצוה בשביל עלוי נשמתו הוא ולא כחוקרי קדמוניות העולים שמה כמו למוזיאום, היא רצה להכיר את הארץ בשביל עמו הנענה והנרבא. ישנן הצעות מעשיות ותרבותיות טובות בספר, העדות מפות וגם ציורי אור יפים ושתי מפות הארץ. ראוי הספר הנהדר להמצא בבית כל חובב א"י.

מי לא יחפוי לדעת

האמת ע"ד גורל עשרת השבטים, סוד הסמכטיון, מזותו ומקומו, סוד "הרי החשך", חידה "בני משה" "היהודים האדומים" ומעמי כל ההגדות הנפלאות, שהתהוו בכל הזמנים בקרבנו בענינים האלה ומקורן ופירוטן? מי לא ישתוקק לדעת את האמת ע"ד ספורי האנשים הנפלאים אלדד הדני, דוד הראובני ושאר המבשרים המהכילים הרבים מכל הזמנים? מי לא יתאוה לדעת את האמת ע"ד ההווה התנועה המשיחית של שכתו צבי וכל הבא בגללה? מי לא יחשוק לדעת את האמת ע"ד העמים השונים, שיאמרו עליהם, כי הם צאצאי עשרת השבטים? כל אלה מתבארים בחקירה מדעית חפשיה ע"פ מקורות נאמנים בספר

חידות ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים

הנמכר ע"י "המצפה" בשני כתרים.

הנני מכרך בכרכה מזל"ט את דודי היקר מר שמואל הארשאווסקי לארומו עם מ' סאלקא רובין. אנשעל הארשאווסקי -- סקאלע.

קונמורתי

חברת בית הספר העברי בקראקא מבקשה למנות מורה שני למדרגה הראשונה לשנת הלמוד הבאה. שכרו 1000 כתר לשנה. את הבקשה והתעודות לשלוח עד סוף מאי אל ראש החברה מר אברהם גינציג בפארגורוע. דרוש שידע הקנדיה גם השפה הפולנית.

א געשעפט

ס' א יונגען מאן אין קראקא אדער פאָרגורוע אין יודישער טראַכט, וואס טייג צו א געשעפט אונר האט איינענעם 2500 קראנען, צוצוטעמען אלס שוהף. א גיט איינגעריכטעטע וואהנונג. — צו פֿרענען ביי הירשענצווייג אין קראקא, רינגפלאַץ 12, עפשטיינס הויז.

נדבות בשביל אלמנת ר' אייזיק שווארצבערג

מר שמעון מאנע — קראקא 5 כתרים, מר ליבל שודמאק — פאדגורוע 5 כתרים. נשיא ק' קראקא ד"ר שמואל טילעם 20 כתרים, משנהו ד"ר רפאל לנדא 10 כתרים, מר יצחק בוימינגר 5 כתרים, מר גדליה לאנגראק 5 כתרים, מר יוליוס שענוועטער 5 כתרים, ח' נר המיד כביהכ"נ ר' וואלף פאפער ע"ר קאפל כלאט 5 כתרים. מחשבון הגליון הקודם 25.06 כתרים ס"ה 85.06.

מקרב לכבי אברך במו"ט את בת דודי מרת טשארא טויב. ר. ממשערנאוויץ לארוסה עב"ג מר יעקב שיפער. אליעזר שפירא — שטולופיאנו.

מעמק לכבי אברך במו"ט את ידירי מר פנחס וואנגר פה לארוסו עם מרת גיציא כהן מסערעט. אליעזר שפירא — שטולופיאני.

המים והאש

בסוד חבמי חרשים ונבנוי לחשים מאת ד"ר שלמה רובין. הרס"ט. מחירו 40 הלר.

רזי עולם

על כל מיני מסתרים (מיסטעריען) כחברות מרעיות (בלמורו ח"ן או בתות דתיות) בהיות ומינות בקרב כל העמים מראשית ימות עולם עד היום. מאת ד"ר שלמה רובין. מחירו כתר אחד.

שני הספרים האלה ויהי ספרי המחבר נמצאים למכירה אצל א פויסמ בקראקא ואצל פ. ה. וועטשמין שפיטאל-נאם 20.

שדכו.

דורך מיינע לאנגיאַהריגע געשאַפטס-רייזען האבע איך מיר אייגען גראַסען בעקאנטענקרייז אין בעסערען הייזערן אין אַסטערייך-אונגארן, דייטשלאנד אונד בעלגיען ערוואַרבען, זא דאס איך איבעראל פֿריי אויפטרעטע אינד ענטגעגענקאמען פֿינדע. מיינע טיכטיגקייט וואורדע פֿיעל-פֿאך אנערקאנט. איך פֿערמיטלע פֿיר יעדען שטאנד, פֿאך 1000 קראנען נון אויפֿוואַרשט, פֿיר שטריגע רעליגיִאָזע ווי פֿיר פֿרייזינגע פֿאמיליען. בין אימ-שטאנדען יעדעס זיינעס וואונש צו ענט-שפּרעבען. שטרענג דיסקרעט גא-ראַטירט.

Abraham Urbach Kraków ul. Józefa 5

מאגרות החיים

ארבעים ואחד ציורים ותמונות ממחזות החיים

מאת יצחק פרנהוף

הספר נדפס הדר על ניר רגל. נמצא למכירה במספר מסוים מצומצם. — מחירו כתר אחד, עם המשלוח עוד 5 הלר, בכסף או במרקאות.

להשיגו הכף אצל המחבר:

Isak Fernhof, Stanislau.

Zur Ziehung

- v. 5. Mai empfiehlt 3% Bodenkreditlose, II. Em. Haupttreffer Kron. 60.000
  - v. 15. Mai 3% Bodenkreditlose, I. Em. Haupttreffer Kron. 90.000
  - v. 15. Mai Ungar. Prämienlose v. J. 1870 Haupttreffer Krn. 200.000
  - v. 14. Mai 2% Serbische Staatslose Haupttreffer Frank 80.000
- in Monatsraten von K. 7.— bis 10.— das Bankhaus

Karl Gottlieb, Krakau Ringplatz 17.

Sofortiges alleiniges Spielrecht nach Erlag der ersten Rate. — Direkte Verbindung ohne Agenten, daher billiger als überall.

זעהר ניצליך אלע יודען!!!

מיינע בעריהמטע פראקטישע

טשאלענט עפען

זאלען אין קיין שום יודישע פאמיליע נישט פעהלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווען שלאסערבלעך, גאראנטירט 20 יאהר האלשבאר, אינגעפיהרט ביי הונדערטער רבנים וצדיקים. מיט א ביסל האלצקוהילען בעהייצט האלשען זיי היץ ביו מושק, מיט פערשלוס. איבער טוויזענדער דאנקשרייבען. פרייז: 1 אָפען פאר 4 טעפּ פער 3 ליטער, 2 פאר כשר, 2 פאר הלב (סעפּראַטע אבטיילונגען) 11 קראַנען; דעשאַ פער 4 ליטער 12 קר.; 1 אָפען פאר 6 טעפּ פער 2 1/2 ליטער, 2 פאר הלב, 4 פאר בשר 12 קר., דעשאַ פער 3 ליטער 13 קר., פּר 3 1/2 ליטער 15 קר., פער 4 ליטער 18 קר. — צו יעדען אָפען א געדורקטע געברויכטאציגע. — געגען אנגאבע, רעסט פער פּאָסטאנאנאמע.

Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant Myšlenice, (Galizien).

הוצאת הספר.

יצא לאור

חטר מגזע ישי או דוד אל-ראי

ספור לאומי מצוין

מאת השר בנימין דיזראעלי (ביקאנספערל)

הורגם לעכרית ע"י א"א ראקאווסקי. — שני חלקים.

מהדורא חדשה	המכירה הראשית
חברת "אחיאסף"	אצל:

Verlag "ACHIASAF" Warschau, Postfach 25.
 "АХІАСАФЪ" Варшава, почт. ящ. 25.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

- Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
  - Meyers, Convers. Lexicon 20 "
  - Brockhaus " " 17 "
  - Spamers, JII. Weltgesch. II "
  - Brehms Tierleben 11 "
  - Leixner, Literaturgesch. 4 "
  - Kaufm. Bibliothek 5 "
  - Weitall und Menschheit 5 "
  - Allgem. Naturkunde 10 "
  - Sämtliche Klassiker (illustr.)
  - Gediegene Belletristik "
- Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts: A. WEISSMANN Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכזיהרונג (אללע מעטאדען), האנדעלסקאררעספאנ-דענק, דייטשע שפראכלעהרע קויפּט. רעכנען, האנדעלס-א. וויסענערעכט, וואַרענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פּער אַ נאָ-וועלטשפּראַכע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאָנן יעדערמאָן אָהנע בעיאָנרערע פֿאַרקענטניססע אים ברעפּליכען וועגע אונר אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנגאַראַ מאַסטיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאָהמע אָן 4 לעהר-פּעכערן.

אָנפֿאַרען נור געגען רעפּורקארטע, פּראַסעקטע גראַטיום. פּראַכעכרעפּע אַ 1,50 K פּראַנאָק. ערפֿאַלג גאַראַנטירט!

Erstes commerciales Unterrichts-Institut. Abteilung für briefl. Unterricht A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

הודעה.

החלק האחרון מספר בית יצחק להרב הגאון הצדיק רשכב"ה מרן יצחק יהודה שמעלקיש זצלה"ה והוא קובץ תשובות על חושן משפט, גם דרשות בפלפול ואגדה, יצא בעת לאור. כל הרוצה להביא הכרכה הזאת אל ביתו יפנה אל חתן המחבר הגאון מו"ה נתן לעווין אבד"ק רישא (Rzeszów) אשר השהל בהרפתחו מחירו 5 כתרם ילמו"ס ראבאט כמשפט.

Kurzwarenhändler, Trafikanten Hausierer - ghtung!

Decken Sie Ihren Bedarf in Kernspitzen Haselröhrel mit u. ohne Schlauch bei derleistungsfähigsten Firma dieser Branche. Versandt reel per Nachnahme LEO FRIEDHABER Frankstadt a/R Mähren.

מכתבי הוראה

ל"ב מכתבי הוראתי, הכוללים בקרבם חלק הגון מן הספרות כשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מתחלתו ועד סופו עם חנוכים. רבים מאד בכתיבה, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על בוריה, לכתב ולדבר בה כבשפת מולדת. פרוספקט מפורט הנם.

הדורש פרוספקט ומשלם 25 הלר במרקאות יקבל גם את הספר "תמונות וטפוסים" המכיל שלשים ספורים וציורים, מחיי היהודים בגליציה. מכתב לרונמא כתר אחד. שבת וואלאקאוסקי, Krakau, Miodowa 16

תורה עם דרד ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר רבשו להם בני יהודים תורה וחנוך יהודי גמור ביחד עם מדעי בה"ס הכלליים אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בני אל

הגימנוזים העברי

אשר באונגאריש בראד התח הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר וונג, שם ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גמנוזים וגם תורה, נ"ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך התורה וי"ש. התלמידים מנליציא ילמדו פה גם פולנית ועניניהם להתחנך במחלקת ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר הלמוד, המעון ומזונות כשרים מחמשים כתר לחדש ולמעלה.

Rabbiner Dr. M. Jung
Ung.-Brod (Mähren).

ספר הנאולה לרמב"ן ז"ל

יצא זה עתה לאור על פי כתב יד ישן המונה בכריש מועדום בלונדון. תוכן הספר על עניני הנאילה העתידה ומיבא ממנו מאמרים בספר מאור עינים, גם נמצא זכרו בסדר הדורות ובשם הגדולים.

מחיר הספר עם המשלוח 2 שילינג.
J. Lipshitz, I. Finch St., Brick Lane
London, E.

כשרה

Powidl, Marmeladen, Kompote, Obstweine, Fruchtsäfte candierte Früchte, Aranzini, Cedri etc.

(הכשר מאת מו"ה אהרן האלבערשטאם מפה)

empfehl
Obstverwertungsindustrie
„KARPATHIA“
BIAŁA.

Ruch Postversandt. Preislisten gratis.

בית מסחר הספרים

התחיה כסמניסלב

ממציא לבל דורש כל ספרי "תושיה", "אחיאסף", "האור", "מוריה", "יבנה", "איזראעליש" מווילנא, "אביב", כל מיני ספרי חנוך ולמוד, ספרי השבלה החדשים, ביבליותיקה עברית 200 ספרים בעד המקח הנמוך 80 כתרים, כל מיני ביבליותיקות לילדים, לבני הנעורים, ביבליותיקה נצנים פרחים, בכורים, כל ספרי זרנון. ספרים רומנים וחזונונה, הכל במקח השוה. מלון של כים עברית-אשכנזית רק 5 כתרים. מלון אשכנזית-עברית מאת מדגל דק 10.50. חבדות, בתי ספר, ביב-ליותיקות מקבלים רבש הגון. — קמלוג מפורט וגם כללי ישלח לכל דורש חנם האדרסה:

Abr. Robinsohn, Buchhandlung
Stanislaw.

Wyd.: { Naffali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera 7 Podgórzin

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528.370.—
Einkünfte von Assekururanz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende " 11,718.647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

להודיע באה, כי יסרתו פה מאדנאפאל פבריקה חדשה של כל מיני כשר מעושן, היינו ווארשט, סאראט, ברוסט, צונגען, שינקען וכו'. כל עבורה הפבריקה נעשה ע"י כח אלקטרי בכל המכונות הדרושות לזה. ובעוה"י הכל הוא על מהרת הכשרה, כאשר יעידון ויגידון עלי הרב הגאון האב"ד דפה שליט"א עם בית דינו. ודא הוא סהרותא:

עדה השורה הזאת ועד הגליון הלו, מאתנו בד"צ ח"מ על

הזעלכווארען-פאבריק מכל מיני כשר מעושן

שנתסדה פה"ק, מאת הרבני הנגיד מו"ה שלמה פאדהארצער נ"י הנודע לכל יודעיו ומכיריו לאיש ישר ומוחזק בכשרות באחד משלומי אמיני ישראל, וגם האיש הנספח מאת בעל הפירמא לפקח על ההלכות והנהגה הפאבריק, הוא מופלג כתורה רחיל חטאין וירא ד' מרבים, ושניהם כאחד מדקדקים כחוש השערה, שיהיה הכל נעשה בהכשר ויהרון, לכן באנו בזה להודיע בייער בת רבים להיראים וחרדים לדבר ד', משכו וקחו לכם משופרי דשופרי, ויאכלו עניים וישבעו אפילו המהדרין מן המהדרין בלי שום חשש ופקוק.

וע"ז בעה"ה יום ד' כ"ד אדר הרס"ט לפ"ק טרנאפאל

הק' שמעי' באב"ד חופ"ק והגליל

הק' ישראל פרנס ראב"ד ומיצד"ק הנ"ל

הק' יהושע העשיל באב"ד דומ"ץ דפה"ק

כל החרדים לה' ולהרתו יואילו לקנות מידי מעשי הפבריקה הזאת, אשר כל טועמיהם ופיקו רצון מטוב טעמם וממקחם השוה ומכשרוהם הבטוחה, גל אט ט בשר. ויהי לבנם נכון ובטוח, כי אשרהם באמונה.

שלמה פאדהארצער.

Salomon Podhorzer, Tarnopol.

Erstes und Grösstes Grammophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

LEMBERG, Sykietuka 2. KRAKAU, Grod-gasse 71.

נענעראלפערטרעטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע, שרייבערער ענגעל ארעסטמעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעי-אישער אונד יודישער פלאטמען מיט מארקע, ענגעל 20.000 פלאטמען ערסטגרעסטער קינסטלער שמעטס אס לאגער!

רעפערטורטילע אונד ווערקשמעטע אים ארטען בעסטע אומטוישבעדינגונגען. — פרייזקאמטאלאגע גראטים אונד פראנקא.

כשר גענוע שמאלץ כשר געקאכטעס

אונד קוה-בוטטער טעגליך פרישע פערזענדעט

Juda Zins, Husiatyn (Galiz.)
פרייזע אונד. הבשרים מהרבנים הגאונים
מבערוזאן פפרעמיסלא ומסמריא שליט"א זענדע
אויף פערלאנגען.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)
פערזענדעט פוהרמאנס-אונד פיאקער-
פייטשען אים פרימא קערן-לעדער גע-
שניטטען צו בילליגסטען פרייזען. פערזאנד
פער נאכנאהמע.

דבר יום ביומו

מאת הרב הדרשן מו"ה חיים קנאלער
בפרעמישלא, מכל דברי תורה, הלכה
ואנה וטעמי מנהגים לכל יום ויום מימי
השנה, מפתח לדעת כל יום בחדש באיזה
יום בשבוע יחול, מאורעות שאדעו ונסים
שנעשו לאבותינו בכל יום, פטירת נאונים
וצדיקים ודברי תורה מהם לעת הצורך. —
חלק א' על הרשי הקיץ מחזיק 240 עמודים
אקטאב גדול, מחירו כתר אחד וכן חלק
ב' לחדשי החקר הנמצא עתה תחת מכש
הדפוס. — לפנות אל בן המחבר:

Buchdruckerei Knoller's Sohn
Przemyśl.

מכתבי מחקר ובלורת

החפץ בספרי, מכתבי מחקר ובלורת ספר
ראשון הכולל בתוכו מכתבים בשיטוח הזמן
בהכמת ישראל העתיקה והחדשה וכל
לפנות למערכת, המצפה, ותחת שהיה
מקחו עד הנה יותר משני כתרין יקבלוהו
קוראי המצפה במחיר כתר אחד עם פארטא.
לחכמים ומחברים אשלהנו תמורת ספריהם.

כתובתי:
שמואל אלכסנדראוו
בעיר באברויסק פלך מינסק ברוסיא.

"שמראה לען"

ליטערארישע זאמלינג רעדיגירט
פון גרשם באדער.

כיו איצט זענען ערשינען צוויי העפטע
מיט פאלגענדען אינהאלט:

- א) ג. ב. ג. "שערנאוויץ". — (ב) ל.
קאברין: דער אייביגער יוד. (ג) תשר"ק: א
פארטועצונג פון דער מאמע. — (ד) ג. באדער:
זשורנאליסטען (א) סצענע אין איין אקט. (ה) ש.
אימבער: אקאדעען (געדיכט). — (ו) משה
פערנהאף: צעשלאגענע געראנקען — (ז) יעקב
מעסטעל: נאכט-געראנקען (געדיכט). — (ח) ג. ב.
אונזער יודיש לשון. — (ט) ד"ר א. קלאשקא:
דער טראחאס אלס שרכן (סקיצע). — (י) יהואש:
וואס עס פעהלט (געדיכט). — (יא) גרשם באדער:
צווייערלי יודען אין איין שטאדט (היסטאריש-
עטנאלאגישער עטיוד. — (יב) ישעיה שטייגמאן:
אילאש (א מעשה פון די גראע בערג). — (יג)
מ. א. שראוויץ: כיו נאט (געדיכט). — (יד)
ג. ב. שאלאמאזאלא עפענדי (קאריקאטור). —
(טו) דוד קלינגעלפער: ביזט א פייגלינג (סקיצע).

פרייז פון ביידע העפטען: 50 העללער,
און בריעפמארקען.

אדרעסע פאר בעשטעלונגען:
Gustaw Bader, Lemberg
Sonnengasse 27.

מי האיש החפץ חיים להרפא מננע
ב"א (הוצאת שו"ל) יקנה את הספר
"תרופת מעשי ער ואנו"
(אבהאנדלונג איבער אָנאניע)

מידו המוס

ה' א. פויסט, קראקוי

בעד 70 העללער עם פארטא, ושיגהו
חפשי לביתו.

האמעל ורעסטוראציאן כשר
דבעיב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב חמצינים 18.